

Geen recht op arbeidsongeschiktheidspensioen voor werknemer waarmee het dienstverband gedurende de Ziektewet-periode eindigde in verband met financië...

Rb. Arnhem 11-09-1997, AP 1995/930, m.nt. mr. W.P.M.Thijssen

Instantie	Rechtbank Arnhem
Datum	11 september 1997
Zaaknummer	AP 1995/930
Noot	mr. W.P.M.Thijssen
Vakgebied(en)	Verzekeringsrecht / Pensioenrecht

Essentie

Geen recht op arbeidsongeschiktheidspensioen voor werknemer waarmee het dienstverband gedurende de Ziektewet-periode eindigde in verband met financiële compensatie

Samenvatting

Positie 'pijplijner' (werknemer waarmee het dienstverband eindigt gedurende de Ziektewet-periode); geen recht op arbeidsongeschiktheidspensioen gegeven de omstandigheid dat compenserende betaling voor dit veronderstelde recht was verricht.

Uitspraak

VONNIS

in de zaak van

Stephanus Hermanus Smit, wonende te V, gemeente R, appellant,
procureur mr. F.J. Boom te Arnhem,
advocaat mr. D.G.M. de Grave-Verkerk te Amsterdam,
tegen

1. de stichting Stichting Pensioenfonds Rabobankorganisatie, gevestigd te Utrecht,
2. de coöperatie Coöperatieve Centrale Raiffeisen-Boerenleenbank B.A., gevestigd te Amsterdam,
geïntimeerden,

procureur mr. F.P. Lomans te Arnhem, advocaat prof. mr. E. Lutjens te Amsterdam.

De partijen worden verder Smit, Pensioenfonds en Rabobank genoemd.

Bij de stukken bevinden zich afschriften van de door de kantonrechter te Arnhem onder rolnummer 3974/92 tussen Smit als eiser in de hoofdzaak tevens verweerder in het incident en Pensioenfonds als gedaagde in de hoofdzaak tevens eiseres in het incident gewezen vonnis van 25 januari 1993, de tussen genoemde partijen en Rabobank als interveniërende partij gewezen vonnissen van 13 september 1993 en 2 mei 1994 en het tussen die partijen, Smit tevens als verweerder in voorwaardelijke reconventie en Rabobank tevens als eiseres in voorwaardelijke reconventie, gewezen vonnis van 9 januari 1995.

1. (...)

2. De grieven

Smit heeft tegen het vonnis van de kantonrechter van 9 januari 1995 de volgende grieven aangevoerd:

1. 'Ten onrechte heeft de Kantonrechter (o. 2.4.) als vaststaand feit aangenomen dat er in 1990 (ook) tussen Smit en Rabobank Nederland een geschil bestond over de vraag of het Pensioenfonds al dan niet een arbeidsongeschiktheidspensioen aan Smit moest gaan uitkeren, in welk geschil Smit het standpunt innam dat het Pensioenfonds daartoe gehouden was, terwijl Rabobank Nederland van mening was dat Smit niet voor een dergelijk pensioen in aanmerking kwam, zodat teneinde een procedure over dit geschil te voorkomen Smit en Rabobank Nederland een overeenkomst van dading zijn aangegaan.'
2. 'Ten onrechte heeft de Kantonrechter overwogen (r.o. 5.2) dat het beroep van Smit op artikel 1889 (oud) BW faalt omdat het afstand doen door Smit geen onderwerp is geweest waarover het Pensioenfonds heeft beschikt.'
3. 'Ten onrechte heeft de Kantonrechter de tussen Smit en Rabobank Nederland gesloten overeenkomst als een dadingsovereenkomst gekwalificeerd.'
4. 'Ten onrechte heeft de Kantonrechter de overeenkomst tussen Smit en Rabobank Nederland, althans het daarin vervatte derdenbeding niet nietig verklaard.'
5. 'Ten onrechte heeft de Kantonrechter overwogen dat de Rabobank geen misbruik heeft gemaakt van omstandigheden.'
6. 'Ten onrechte heeft de Kantonrechter het Pensioenfonds niet gebonden geacht aan de Smit gedane toezegging van toekenning AOP.'
7. 'Ten onrechte heeft de Kantonrechter niet geoordeeld dat Smit uit hoofde van het Pensioenreglement 1989, subsidiair het Arbeidsongeschiktheidspensioenreglement 1978 recht heeft op AOP.'
8. 'Ten onrechte heeft de Kantonrechter de subsidiaire vordering van Smit tot afgifte van een voor arbitrage vatbaar besluit afgewezen.'

3. De feiten

Als enerzijds gesteld en anderzijds niet of niet voldoende betwist, dan wel blijkend uit de in zoverre niet of niet voldoende bestreden inhoud van de overgelegde producties, staat tussen de partijen, voor zover hier van belang het volgende vast.

3.1. Smit is in dienst geweest van de Coöperatieve Rabobank 'Arnhem-Velp-Rozendaal' te Arnhem in de functie van algemeen directeur.

3.2. De pensioentoezeggingen die de bedoelde Rabobank aan Smit had gedaan waren ondergebracht bij Pensioenfonds. Wat betreft het arbeidsongeschiktheidspensioen (AOP) waren die toezeggingen geregeld in het Arbeidsongeschiktheidspensioenreglement Rabo-bankorganisatie 1978.

3.3. Artikel 16 van de statuten van Pensioenfonds luidt:

'1. Geschillen, uit de toepassing van deze Statuten of van de daarbij behorende reglementen ontstaan, worden beslist door een arbitragecommissie bestaande uit drie leden. 2. Rabobank Nederland, de Bank(en), de Geliëerde Instelling(en), of de gerechtigde(n) op pensioen en/of andere uitkeringen, die zich niet met een uitspraak van het Bestuur omtrent de toepassing van deze Statuten of van de daarbij behorende reglementen kunnen verenigen hebben het recht om binnen een maand na ontvangst van de schriftelijke kennisgeving van die uitspraak, het geschil aanhangig te maken door aangetekend schrijven aan het Bestuur, vermeldende naam en adres van de persoon, die voor haar/hem als lid van de arbitragecommissie wordt aangewezen.'

3.4. Smit is vanaf 17 augustus 1987 arbeidsongeschikt.

3.5. De kantonrechter te Arnhem heeft bij beschikking van 18 mei 1988 de arbeidsovereenkomst van Smit ontbonden met ingang van 15 juni 1988 onder toekenning van een vergoeding aan Smit ten laste van bedoelde Rabobank van f380 000 bruto.

3.6. Een aan Smit geadresseerde brief van Pensioenfonds van 29 september 1988 luidt onder andere: 'In verband met de beëindiging van uw dienstverband bij de Rabobank-organisatie doen wij u een polis toekomen waarop de pensioenaanspraken staan vermeld, zoals deze zijn bepaald op de ontslagdatum. De verzekering van arbeidsongeschiktheidspensioen is zonder waarde vervallen.'

3.7. Op 1 januari 1989 is het Pensioenreglement Rabobankorganisatie 1989 in werking getreden. In dat reglement zijn ook de aanspraken op AOP geregeld.

3.8. Bij brief van 29 mei 1989 heeft Smit aan Pensioenfonds verzocht om toekenning van een AOP per 1 september 1989.

3.9. Een aan Smit geadresseerde brief van Pensioenfonds van 16 juni 1989 luidt onder andere:

'Wij delen u mee, dat uw verzekering van arbeidsongeschiktheidspensioen bij uw uitdienst-treding per 14 juni 1988 is vervallen. Hiervan hebben wij u eerder bericht in onze brief van 29 september 1988.'

3.10. Bij brief van 19 september 1989 heeft Pensioenfonds aan Smit onder andere meegedeeld:

'Hiermee bevestigen wij de ontvangst van uw brief van 1 september 1989, waarin u verzoekt om een reactie op uw eerdere brief van 29 mei 1989. Wij delen u mee dat wij uw brief van 29 mei 1989 reeds hebben beantwoord met onze brief van 16 juni 1989. Bijgaand doen wij u kopieën toekomen van onze brieven van 29 september 1988 en 16 juni 1989.'

3.11. Smit, vergezeld door zijn oud-collega O.P. Genee, heeft op 31 oktober 1989 een gesprek gehad met A.B.J.M. de Hoon, directeur van Pensioenfonds, en mr. A. de Leeuw, juridisch medewerker van Pensioenfonds, over het recht van Smit op AOP. Smit is meegedeeld dat hij geen recht had op AOP.

3.12. Smit, opnieuw vergezeld van Genee voornoemd, heeft begin november 1989 ook een gesprek gehad met C. Voogt, directeur van Rabobank, over het recht van Smit op AOP.

3.13. Bij brief van 21 december 1989 heeft (C. Voogt van) Rabobank aan Smit onder andere meegedeeld:

'Begin november hebben wij van gedachten gewisseld over de situatie waarin u na uw ontslag als directeur van de Rabobank Arnhem bent terecht gekomen.

Omdat u nadere geïnformeerd wilde worden over de vraag of de SPR uw aanspraak op een arbeidsongeschiktheidspensioen terecht van de hand heeft gewezen, heeft u daarover een nader gesprek met de heer Janssen van mijn dienst gevoerd. Op 21 november jl. heeft de heer Janssen u

telefonisch medegedeeld dat de SPR u nader zal berichten waarom u op grond van juridisch-technische argumenten geen aanspraak op een arbeidsongeschiktheidspensioen kan doen gelden. Deze brief kunt u binnenkort tegemoet zien. Het standpunt van de SPR in dezen wordt door Rabobank Nederland onderschreven.

(...) Thans kunnen wij u mededelen dat Rabobank Nederland heeft besloten om u in verband met de duur van uw dienstverband bij de Rabobankorganisatie en uw leeftijd een aanvulling op de door de rechter toegekende schadevergoeding toe te kennen ter grootte van f 325 000 bruto. Aan de betaling van deze aanvulling is de voorwaarde verbonden dat u schriftelijk verklaart afstand te doen van de vermeende rechten op een arbeidsongeschiktheidspensioen jegens de SPR en voorts van de rechten, die u eventueel in verband met de beëindiging van uw arbeidsovereenkomst meent te hebben jegens alle daarbij betrokken instanties en personen.'

3.14. Bij brief van 28 december 1989 heeft Pensioenfonds aan Smit nader uiteengezet op welke gronden Smit volgens het Pensioenfonds geen aanspraak kon maken op AOP.

3.15. Op verzoek van Smit heeft Pensioenfonds bij brieven van 24 januari 1990 en 30 januari 1990 de in artikel 16, tweede lid, van haar statuten bedoelde termijn verlengd tot 5 februari 1990 respectievelijk 26 februari 1990.

3.16. Smit heeft op 23 februari 1990 telefonisch aan mr. H.M.J. Janssen van Rabobank meegedeeld dat hij van het benoemen van een arbiter afzag. Bij brief van 26 februari 1990 heeft Smit dat aan Rabobank bevestigd. Hij heeft daarbij meegedeeld het bedrag van f325 000 door middel van een lijfrenteovereenkomst in een BV onder te willen brengen.

3.17. Bij brief van 14 maart 1990 heeft Rabobank aan Smit ter ondertekening twee stukken toegezonden, te weten een zogenoemde 'akte van dading' en een 'lijfrente-overeenkomst'. De zogenoemde 'akte van dading' luidt onder andere als volgt:

'1. Rabobank Nederland kent aan Smit ten titel van dading een bedrag van f 325 000 (...) toe, welk bedrag zal worden aangewend ter verkrijging van een stamrecht ten gunste van Smit en ten laste van Euro Business Society BV, gevestigd te Velp.

2. Smit doet hierbij afstand van zijn vermeende rechten jegens de Stichting Pensioenfonds Rabobankorganisatie terzake van een arbeidsongeschiktheidspensioen en verklaart thans geen niet gehonoreerde vorderingen uit deze hoofde jegens de Stichting Pensioenfonds Rabobankorganisatie te hebben, en ook in de toekomst geen vorderingen terzake jegens de hiervoor genoemde instantie in te zullen stellen.

(...)

4. Partijen verklaren hiermee het geschil aldus naar wederzijds genoegen te hebben opgelost.'

Smit heeft de stukken ondertekend.

3.18. Rabobank heeft het bedrag van f 325 000 aan Smit uitbetaald.

4. De beoordeling van het geschil in hoger beroep

4.1. Het hoger beroep is tijdig ingesteld.

4.2. De *grievens 1 tot en met 4* betreffen de geldigheid van de tussen partijen gesloten overeenkomst, door hen dadingsovereenkomst genoemd. Deze grieven lenen zich voor een gezamenlijke behandeling.

4.3. Smit heeft betoogd dat de overeenkomst geen dadingsovereenkomst is omdat er geen (dreigend) rechtsgeschil was tussen Smit en Rabobank, anders dan artikel 1888, eerste lid, (oud) van het Burgerlijk Wetboek (BW) voor het bestaan van een dadingsovereenkomst voorschrijft. Volgens Smit is de overeenkomst daarom bij gebreke van een oorzaak nietig. Bovendien had Rabobank volgens Smit niet de bevoegdheid om over de rechten van Smit op AOP te beschikken en voldoet de overeenkomst om

die reden niet aan de eis van artikel 1889, eerste lid, (oud) BW

4.4. Het betoog van Smit gaat reeds om de navolgende reden niet op. Indien de door de partijen gesloten overeenkomst niet voldoet aan de eisen van artikel 1888, eerste lid, en 1889, eerste lid, (oud) BW, heeft dat tot gevolg dat de overeenkomst naar het tot 1 september 1993 geldende recht niet als een dadingsovereenkomst kan worden gekwalificeerd. De overeenkomst is daarmee nog niet nietig. Feiten of omstandigheden die tot het oordeel moeten leiden dat dat in dit geval anders is, zijn niet of niet voldoende gesteld of gebleken.

4.5. Smit heeft verder aangevoerd dat de overeenkomst een derdenbeding bevat, gemaakt ten behoeve van Pensioenfonds, en dat de overeenkomst, althans dat derdenbeding, nietig is omdat een derdenbeding volgens artikel 1353 (oud) BW niet de enige inhoud van een overeenkomst kon zijn.

4.6. Artikel 1353, eerste lid, (oud) BW liet toe dat een beding ten behoeve van een derde werd gemaakt indien de bedinger een gift deed aan de wederpartij. In dit geval heeft Rabobank bij het maken van het onderhavige beding aan Smit een gift in de zin van dat artikel gedaan, te weten de betaling van f325 000. Derhalve faalt reeds om deze reden het standpunt van Smit.

4.7. Volgens Smit is de overeenkomst ook nietig omdat de betaling van f 325 000 in feite neerkomt op de afkoop van de aanspraken van Smit op AOP en daardoor in strijd is met het de artikelen 8c en 32 van de Pensioen- en Spaarfondsenwet.

4.8. Het overeengekomene kan niet als een afkoop van pensioenaanspraken van Smit worden aangemerkt. De betaling door Rabobank vond niet plaats wegens de beëindiging van bestaande pensioenaanspraken van Smit op Pensioenfonds, maar werd gedaan met het oog op het ontbreken van die pensioenaanspraken.

4.9. De slotsom is dat de grieven 1 tot en met 4 niet tot vernietiging van het vonnis van de kantonrechter van 9 januari 1995 kunnen leiden.

4.10. *Grief 5* heeft betrekking op de stelling van Smit dat de overeenkomst door misbruik van omstandigheden is totstandgekomen. Smit heeft aangevoerd dat hij ten tijde van de totstandkoming van de overeenkomst een abnormale geestesgesteldheid had, dat Rabobank en Pensioenfonds dat wisten en dat zij daarvan misbruik hebben gemaakt.

4.11. Nadat Smit - in elk geval bij brief van Pensioenfonds van 19 september 1989 - in kennis was gesteld van het afwijzende standpunt van Pensioenfonds over zijn recht op AOP, heeft Smit daarin niet berust. Hij heeft met gebruikmaking van zijn relaties bij Rabobank overleg gevoerd met Pensioenfonds en met Rabobank teneinde zijn financiële belangen te verdedigen. De activiteiten van Smit hebben ertoe geleid dat Pensioenfonds aan Smit nader heeft uiteengezet waarom hij geen recht had op AOP en dat Rabobank bereid was hem een betaling van f 325 000 te doen. Smit kreeg toen de keuze voorgelegd tussen een zeker voordeel van f 325 000 en de onzekere uitkomst van een arbitrageprocedure betreffende zijn recht op AOP. Smit is ongeveer twee maanden in de gelegenheid geweest zich te beraden over de te maken keuze.

Aan het moeten maken van een dergelijke keuze is een zekere druk eigen. Er is evenwel onvoldoende aanleiding om aan te nemen dat Smit zijn keuze voor het zekere voordeel van f325 000 heeft gemaakt door abnormale geestestoestand (of een andere bijzondere omstandigheid als bedoeld in artikel 3:44, derde lid, BW). Het feit dat en de omstandigheden waaronder Smit te horen had gekregen dat hij geen recht had op AOP, alsmede de ingewikkeldheid van de materie, zijn niet zodanig dat reeds daaruit de conclusie kan worden getrokken dat Smit in een abnormale geestestoestand was of moest zijn geraakt. Het feit dat Smit actief opkwam voor zijn financiële belangen vormt eerder een aanwijzing voor het tegendeel. Voorts blijkt uit de verklaringen van de gehoorde getuigen, met name Bakker, Voogt, Genee, Janssen, die vóór de totstandkoming van de overeenkomst met Smit te maken hebben gehad in

verband met deze kwestie, dat zij geen tekenen hebben waargenomen die erop wijzen dat Smit in een abnormale geestestoestand verkeerde. De verklaring van de getuige M.A. Brands-ma, de psycholoog die Smit heeft geraadpleegd ten tijde van de totstandkoming van de overeenkomst, biedt evenmin voldoende grondslag om het bestaan van een dergelijke geestestoestand aan te nemen. Doch ook indien Smit desondanks wél door een abnormale geestestoestand werd bewogen tot het aangaan van de overeenkomst, dan volgt uit het voorgaande dat in de gegeven omstandigheden niet kan worden aangenomen dat Rabobank en/of Pensioenfonds dat wisten of moesten begrijpen. Daarbij komt dat Rabobank en Pensioenfonds geen reden hadden om Smit van het aangaan van de overeenkomst te weerhouden nu zij ervan uitgingen dat Smit geen recht had op AOP en derhalve dat de overeenkomst hem voordeel verschafte.

De slotsom moet zijn dat hetgeen is gesteld of gebleken niet de conclusie rechtvaardigt dat de overeenkomst door misbruik van omstandigheden is totstandgekomen.

4.12. Smit heeft verder gesteld dat de overeenkomst door bedreiging is totstandgekomen omdat Rabobank op 23 februari 1990 aan Smit heeft meegedeeld dat het slikken of stikken was.

4.13. Rabobank heeft aan haar aanbod voor het aangaan van de overeenkomst de voorwaarde verbonden dat Smit zou afzien van het voeren van een arbitrageprocedure tegen Pensioenfonds. Hetgeen is gesteld of gebleken rechtvaardigt niet de conclusie dat het stellen van die voorwaarde als een bedreiging kan worden aangemerkt. Het betoog van Smit faalt derhalve.

4.14. De slotsom is dat ook grief 5 niet tot vernietiging van het vonnis van de kantonrechter van 9 januari 1995 kan leiden.

4.15. De *grievens 6 tot en met 8* betreffen het recht van Smit op AOP en de vraag of het bevoegde orgaan van het Pensioenfonds daarover een besluit heeft genomen. Hiervoor is gebleken dat het beroep van Smit op de nietigheid en vernietigbaarheid van de overeenkomst faalt.

Dat brengt mee dat Rabobank en Pensioenfonds Smit aan die overeenkomst kunnen houden zoals zij hebben gedaan en dat gegrondbevinding van de grieven 6 tot en met 8 er niet toe zou kunnen leiden dat Smit alsnog een AOP wordt toegekend. Smit heeft daarom bij de bespreking van die grieven geen belang. Om die reden zal de rechtbank die bespreking achterwege laten.

4.16. Nu de grieven niet tot de vernietiging van het vonnis van de kantonrechter van 9 januari 1995 kunnen leiden, zal de rechtbank dat vonnis, voor zover aan het hoger beroep onderworpen, bekrachtigen, voor zover nodig onder verbetering en aanvulling van de gronden.

4.17. Smit dient als de in het ongelijk gestelde partij te worden veroordeeld in de kosten van het hoger beroep.

4.18. In de eerste aanleg heeft Rabobank voorwaardelijk een reconventionele vordering ingesteld. In het hoger beroep heeft zij die gehandhaafd.

De vordering is ingesteld onder de voorwaarde dat de rechtbank tot het oordeel komt dat Smit recht heeft op AOP. Nu de rechtbank niet tot dat oordeel is gekomen dient de reconventionele vordering buiten behandeling te blijven.

5. De beslissing

De rechtbank, recht doende in hoger beroep,

5.1. bekrachtigt het tussen de partijen onder rolnummer 3974/92 gewezen vonnis van de kantonrechter te Arnhem van 9 januari 1995, voor zover aan het hoger beroep onderworpen,

5.2. verstaat dat de in reconventie voorwaardelijk ingestelde vordering buiten behandeling blijft,

5.3. veroordeelt Smit in de kosten van het hoger beroep,

- 5.4. verklaart dit vonnis wat betreft de onder 5.3 gegeven veroordeling uitvoerbaar bij voorraad,
5.5. wijst af het meer of anders gevorderde.

Noot

Auteur: mr. W.P.M.Thijssen

1. De vraag waar deze procedure om draait is of aan de werknemer arbeidsongeschiktheidspensioen toekwam onder de volgende omstandigheden:
 - De werknemer was vanaf 17 augustus 1987 'arbeidsongeschikt'; niet duidelijk blijkt of hij vanaf die datum recht verkreeg op een uitkering onder de termen van de destijds nog geldende Ziektewet (ZW), of van de Algemene Arbeidsongeschiktheidswet (AAW)/de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO) (zie 3.4 van het vonnis).
 - Het dienstverband met de werknemer op basis van een beschikking van de Kantonrechter Arnhem eindigde met ingang van 15 juni 1988 (zie 3.5 van het vonnis).
 - Arbeidsongeschiktheidspensioen maakte vanaf 1 januari 1989 onderdeel uit van het pensioenreglement van het ondernemingspensioenfonds waarbij de werkgever was aangesloten; voorheen gold kennelijk een door de werkgever (zonder tussenkomst van het ondernemingspensioenfonds) getroffen regeling (zie 3.2 van het vonnis).
2. Het lijkt waarschijnlijk dat de werknemer vanaf 17 augustus 1987 recht verkreeg op uitkering krachtens de ZW, zodat hij pas vanaf 17 augustus 1988 recht had op uitkering krachtens de AAW/WAO. Dit uitgangspunt volgend, dient de werknemer als zogenaamde 'pijplij-ner' te worden aangemerkt. Een pijplijner is een werknemer waarvan het dienstverband met de werkgever gedurende de ziektewetperiode eindigt (bijvoorbeeld door ontbinding van het dienstverband door de rechter of opzegging door curatoren in verband met surséance of faillissement). Al meerdere malen is in de jurisprudentie de vraag beantwoord of recht op vrijstelling van premiebetaling in verband met arbeidsongeschiktheid en/of arbeidsongeschiktheidspensioen bestaat wanneer direct aansluitend na afloop van het ziektewetjaar recht op uitkering op grond van de AAW/WAO ontstaat, maar het dienstverband vóór de ingangsdatum van de AAW/WAO-uitkering is geëindigd.
3. De Rechtbank Utrecht besliste bij vonnis van 12 februari 1992 dat een pensioenreglement waarin de positie van pijplijners niet duidelijk is geregeld, ten voordele van de werknemer dient te worden uitgelegd (niet gepubliceerd; besproken door W.P.M. Thijssen in *Pensioen & Praktijk*, maart 1993, blz. 21-22). In het berechte geval verkreeg de werknemer vrijstelling van premiebetaling in verband met arbeidsongeschiktheid in de zin van de WAO vanaf het moment dat voor de gewezen deelnemer de WAO-uitkering inging, terwijl het deelnemerschap tijdens de ziektewetperiode eindigde.
4. In Arbitragecommissie 13 juli 1995, PJ 1995/53 met noot van P.M. Tulfer sloeg de balans naar de andere kant door. In de door de Arbitragecommissie berechte situatie ontstond recht op arbeidsongeschiktheidspensioen voor de deelnemer die recht verkreeg op een uitkering krachtens de WAO. Aangezien het recht op arbeidsongeschiktheidspensioen in deze situatie rechtstreeks gekoppeld was aan het deelnemerschap aan de pensioenregeling, kon het betreffende pensioenfonds de toekenning van arbeidsongeschiktheidspensioen weigeren aan een gewezen deelnemer die vóór het recht op WAO-uitkering ontstond, was opgehouden deelnemer te zijn.
5. In het algemeen wordt beoogd het recht op vrijstelling van premiebetaling en/of arbeidsongeschiktheidspensioen uitsluitend te doen ingaan wanneer de betrokkene op het moment van

ingang van de AAW/WAO-uitkering nog bij de werkgever in dienst is en (in het verlengde daarvan) deelnemer is aan de pensioenregeling. Daarom oordeelde ik (anders dan Tulfer in zijn noot onder de hiervoor onder 4 aangehaalde arbitrale procedure) dat het hiervoor onder 3 aangehaalde vonnis van de Rechtbank Utrecht niet correct was omdat dit vonnis geen recht deed aan de duidelijke bedoeling van de pensioenregeling. Rechtbank Utrecht koos echter voor vergaande bescherming van de werknemer door de op zichzelf niet geheel duidelijke tekst van de pensioenregeling in het voordeel van de werknemer uit te leggen. Achterliggende gedachte was kennelijk dat van een werknemer niet mag worden verwacht dat hij op de hoogte is van het aan een pensioenregeling ten grondslag liggende (verzeke-rings)systeem. Het gevolg voor de werkgever en/of het pensioenfonds waaraan de werkgever verbonden is, is dat de contante waarde van de ter dekking van het te verlenen recht op vrijstelling van premiebetaling te betalen premies en/of de contante waarde van het uit te keren arbeidsongeschiktheidspensioen bij de verzekeraar of het pensioenfonds, moeten worden afgestort. Aangezien het om zeer aanzienlijke bedragen kan gaan, lijkt mij dat in het algemeen het systeem van de pensioenregeling dient te worden gevolgd (vgl. HR 10 januari 1997, PJ 1997/7, nr. 56 met noot van E. Lutjens waarin de HR oordeelde dat de werkgever die abusievelijk had nagelaten een deelnemer bij de verzekeraar aan te melden, de 'gemiste' en, in verband met inmiddels ingetreden arbeidsongeschiktheid op grond van de regeling voor vrijstelling van premiebetaling bij arbeidsongeschiktheid die onderdeel van de pensioenregeling uitmaakte, óók de over toekomstige dienstjaren op te bouwen pensioenaanspraken alsnog moest inkopen).

6. De hiervoor behandelde principiële 'pijplijnproblematiek' speelde in het door de Rechtbank Arnhem gewezen vonnis dat het onderwerp van deze noot is, geen rol. In de door de Rechtbank Arnhem berechte situatie was uiteindelijk doorslaggevend dat van het door de werknemer veronderstelde recht op arbeidsongeschiktheidspensioen afstand was gedaan (zie voor het huidige recht art. 6:160 BW). Daarbij werd door de werknemer als tegenprestatie betaling van een bedrag gevorderd dat door de werknemer als premie voor een lijfrente werd aangewend en op verzoek van de werknemer door de werkgever rechtstreeks aan een verzekeraar werd betaald (kennelijk gebruik makend van de stamrechtvrijstelling van art. 11 eerste lid onder e van de Wet op loonbelasting 1964).

7. In het hoger beroep probeerde de werknemer op grond van een viertal argumenten onder de door hem gesloten dading uit te komen door zich op nietigheid daarvan te beroepen.

7.1 Het *eerste* was dat de overeenkomst waarbij afstand werd gedaan van het veronderstelde recht op arbeidsongeschiktheidspensioen nietig zou zijn omdat deze overeenkomst als 'overeenkomst van dading' was aangeduid, terwijl zich op het moment van het sluiten van de overeenkomst nog geen dreigend rechtsgeschil tussen de werknemer en zijn werkgever voordeed. Dit laatste gold onder art. 1989, eerste lid, oud BW als vereiste voor het rechtsgeldig tot stand komen van een dading. De rechtbank verwierp deze stelling omdat ook in de situatie waarin de overeenkomst mogelijk niet als 'dading' zou moeten worden gekwalificeerd, desondanks wilsovereenstemming tussen partijen bestond waarmee een rechtsgeldige overeenkomst tot stand was gekomen.

7.2 De *tweede* stelling van de werknemer was dat de overeenkomst waarbij afstand van het veronderstelde recht op arbeidsongeschiktheidspensioen werd gedaan, uitsluitend een door hem als stipulator ten laste van de werkgever als promissor ten behoeve van een verzekeraar als derde bedongen derdenbeding bevatte. Dit derdenbeding hield in dat de werkgever het bedrag van f325 000 rechtstreeks aan een verzekeraar zou betalen. Naar oud recht (art. 1353 (oud) BW) was een overeenkomst die een derdenbeding bevatte slechts rechtsgeldig, wanneer de promissor (in dit geval de werkgever) zich óók ten opzichte van de stipulator (in dit geval de werknemer) tot een rechtens afdwingbare prestatie verbond. De rechtbank stelde dat de werkgever wel degelijk een prestatie aan de

werknemer verrichtte. Deze prestatie bestond uit een gift met een waarde van f 325 000, welk bedrag op verzoek van de begiftigde (de werknemer) aan een verzekeraar werd voldaan (uitsluitend om fiscale redenen; niet met het oogmerk de verzekeraar te bevoordelen!).

7.3 De *derde* was dat de werknemer stelde dat de betaling van f 325 000 feitelijk een verboden afkoop van arbeidsongeschiktheidspensioen betrof (zie art. 32 vierde lid Pensioen- en spaarfondsenwet). In dit opzicht werd de werknemer niet door de rechtbank gevolgd, omdat de rechtbank (terecht!) constateerde dat de betaling van f325 000 werd verricht zonder te erkennen dat sprake was van een recht op arbeidsongeschiktheidspensioen, maar om te ontkomen aan een procedure daarover.

7.4 De *vierde* poging van de werknemer hield in dat de werknemer stelde dat de dading door misbruik van omstandigheden van de zijde van de werkgever tot stand gekomen zou zijn. Met deze stelling van de werknemer maakte de rechtbank korte metten. De rechtbank vond niet dat de werknemer, nu deze een voordeel van f325 000 had bedongen, te zeer onder druk was gezet.

8. Het vonnis van de rechtbank lijkt mij correct omdat het niet redelijk zou zijn dat indien ter compensatie van een veronderstelde vordering een zeker bedrag ten behoeve van de werknemer aan een derde is betaald, de werknemer deze vordering alsnog zou toekomen. Het vonnis van de rechtbank bevat echter geen principiële, op het objectieve recht gebaseerde, uitspraak over de positie van 'pijplijners'.

W.P.M. Thijssen